प्रश्ने पुलस्त्योक्तिः। "श्रूयताम् पूर्व्वमरुतामुत्पत्तिं कथयामि ते। स्वायम्भुवं समारभ्य यावन्मन्वन्तरं त्विदम्॥ स्वायम्भुवस्य पुत्रोऽभून्मनोर्नाम प्रियव्रतः। तस्यासीत् सवनो नाम पुत्रस्त्रैलोक्यपूजितः॥ खमुत्पपाताथ स कामचारी समं महिष्या वसुमानपुत्र्या। रराम तन्व्या सह कामचारी ततोऽम्बरात् प्राच्यवतास्य शुक्रम्॥ पतिभिः समनुज्ञाताः पपुः पुष्करसंस्थितम्। तं शुक्रं पार्थिवेन्द्रस्य मन्यमानास्तदामृतम्॥ पीतमात्रेण शुक्रेण पार्थिवेन्द्रोभद्भवेन च। ब्रह्मतेजोविहीनास्ता जाताः पत्न्यस्तपस्विनाम्॥ सुषुवुः सप्त तनयांस्ते रुदन्तोऽथ भैरवम्। तेषां रुदितशब्देन सर्व्वमापूरितं जगत्॥ अथाजगाम भगवान् ब्रह्मलोकात् पितामहः। समभ्येत्याब्रवीद्बालान् मा रुदध्वं महाबलाः!॥ मरुतो नाम यूयं वै भविष्यध्वं वियच्चराः। इत्येवमुक्त्वा देवेशो ब्रह्मा लोकपितामहः॥ तानादाय वियच्चारी मारुतानादिदेश ह। ते चासन् मरुतश्चाद्या मनोः स्वायम्भुवान्तरे"॥ स्वारोचिषे तु मरुतो वक्ष्यामि शृणु नारद!। स्वारोचिषस्य पुत्रश्च श्रीमानासीत् क्रतुध्वजः॥ तस्य पुत्राभवन् सप्त सप्तार्च्चिःप्रतिमा मुने!। तपोऽर्थं ते गताः शैलं महामेरुं नभश्चराः॥ आराधयन्तो ब्राह्मणं पदमैन्द्रमथेप्सवः। ततो विपश्चिन्नामा स सहस्राक्षो भयातुरः॥ पृतनामप्सरोमुख्यां प्राह नारद! वाक्यवित्। यथा हि तपसो विघ्नं तेषां भवति सुन्दरि!॥ तथा कुरुष्व मा तेषु, सिद्धिर्भवतु वै यथा। इत्येवमुक्ता शक्रेण पृतना रूपशालिनी॥ तत्राजगाम त्वरिता यत्र तप्यन्ति ते तपः। आश्रमस्याविदूरे तु नदीमन्दोदवाहिनी॥ तस्यां स्नातुं समायाताः सर्व्वएव सहोदराः। सा तु स्नातुं सुचार्वङ्गी त्ववतीर्णा महानदीम्॥ ददृशुस्ते नृपाः स्नातुं ततश्चक्षुभिरे मुने!। तेषाञ्च प्राच्यवत् शुक्रं, तत् पपौ जलचारिणी॥ शङ्खिनी ग्राहमुख्यस्य महाशङ्खस्य वल्लभा। ते वै विनिष्टतपसो जग्मू राज्यन्तु पैतृकम्॥ अथो बहुतिथे काले सा ग्राही शङ्खरूपिणी। समुद्धृता महाजालैर्मत्स्यबन्धेन मानिनी॥ स तां दृष्ट्वा महाशङ्खीं स्थलस्थां मत्स्यजीवनः। निवेदयामास तदा क्रतुध्वजसुतेषु वै॥ तथाभ्येत्य महात्मानो योगिनो योगधारिणः। नीत्वा स्वमन्दिरं सर्वे पुरव्याप्यां समुत्सृजन्॥ ततः क्रमाच्छङ्खिनी सा सुषुवे सप्त वै शिशून्। जातमात्रेषु पुत्रेषु मोक्षभावमगाच्च सा॥ अमातृपितृका बाला जलमध्यविचारिणः। स्तन्यार्थिनो वै रुरुदुरथाभ्यागात् पितामहः॥ मा रुदध्वमिति प्राह मरुतो नाम पुत्रकाः!। यूयं देवा भविष्यध्वं वायवोऽम्बरचारिणः॥ इत्येवमुक्त्वाथादाय सर्व्वांस्तान् दैवतान् प्रति। नियोज्य च मरुन्मार्गे वैराजभवनं गतः॥ एवमासंश्च मरुतो मनोः स्वारोचिषान्तरे। औत्तमे मरुतो ये च तान् शृणुष्व तपोधन!॥ औत्तमस्यान्ववाये च राजासीन्निषधाधिपः। वपुष्मानिति विख्यातो वपुषा भास्करोपमः॥ तस्य पुत्त्रो गणश्रेष्ठो ज्योतिष्मान् धार्म्मिकोऽभवत्। स पुत्त्रार्थी तपस्तेपे नदीमन्दाकिनीमनु॥ तस्य भार्य्या च सुश्रोणी देवाचार्य्यसुता शुभा। तपश्चरणयुक्तस्य बभूव परिचारिका॥ तेजोयुक्ता सुचार्व्वङ्गी दृष्टा सप्तर्षिभिर्व्वने। तां तथा चारु सर्व्वाङ्गीं दृष्ट्वाथ तपसा कृशाम्। पप्रच्छुस्तपसो हेतुन्तस्यास्तद्भर्त्तुरेव च। साऽब्रवीत्तनयार्थाय आवाभ्यां वै तपः क्रिया॥ ते चास्यै वरदा ब्रह्मन्! जाताः सप्त महर्षयः। व्रजध्वं तनयाः सप्त भविष्यन्ति न संशयः॥ युवयोर्गुणसंयुक्ता महर्षीणां प्रसादतः। इत्येवमुक्त्वा जग्मुस्ते सर्व एव महर्षयः॥ सोऽपि राजर्षिरगमत् सभार्य्यो नगरं निजम्। ततो बहुतिथे काले सा राज्ञो महिषी प्रिया॥ अवाप गर्भं तन्वङ्गी तस्मात् नृपतिसत्तमात्। गुर्विण्यामथ भार्य्यायां ममारासौ नराधिपः॥ सा चाप्यारोढुमिच्छन्ती भर्त्तारं वै पतिव्रता। निवारिता तदामात्यैर्न तथापि व्यतिष्ठत॥ तं समालिङ्ग्य भर्त्तारं चितायामारुरोह सा। ततोऽग्निमध्यात् सलिले मांसपेश्यपतन्मुने!॥ साम्भसा सुखशीतेन संसिक्ता सप्तधाऽभवत्। तेऽजायन्ताथ मरुत औत्तमस्यान्तरे मनोः॥ तामसस्यान्तरे ये च मरुतोऽप्यभवन् पुरा। तानहं कीर्त्तयिष्यामि गीतनृत्यकलिप्रिय!॥ तामसस्य मनोः पुत्त्र ऋतध्वज इति श्रुतः। स पुत्त्रार्थी जुहावाग्नौ स्वमांसं रुधिरं तथा॥ अस्थीनि रोम केशांश्च स्नायुमज्जायकृद्व्रणम्। शुक्रं च वित्रसो राजा सुतार्थी चेति नः श्रुतम्॥ सप्तार्च्चिर्मध्याच्च ततः शुक्रपातादनन्तरम्। मा मा क्षिपस्वेत्यसरत् शब्दः सोऽपि नृपो मृतः॥ ततस्तस्माद्धुतवहात् सप्त तत्तेजसोपमाः। शिशवः समजायन्त ते रुदन्तश्च तन्मुने!॥ तेषान्तु ध्वनिमाकर्ण्य भगवान् पद्मसम्भवः। समागम्य निवार्य्याथ स चक्रे मरुतः सुतान्॥ ते त्वासन्मरुतो ब्रह्मँस्तामसे देवतागणाः। येऽभवन्रैवते तांश्च शृणुष्व त्वं तपोधन!॥ रैवतस्यान्ववाये तु राजासीद्रिपु-